

informerer

Nr 4 - 1999

Materialleverandørens ansvar i byggesaker

av Arne Nesje, SINTEF / Byggkeramikkforeningen og advokat Øyvind Hennestad, SINTEF

Byggebransjen er i forandring og aktørenes roller endres også. Vi har fått stadig flere lover og regler å forholde oss til. Det har blitt mer fokus på kontroller og ansvar.

Hvilke regler er det som gjelder?

Hvilke konsekvenser har disse for materialleverandørene?

Dette notatet forsøker å belyse enkelte sider rundt ansvar og konsekvenser av dette.

Materialleverandørens rolle som rådgiver .

Arkitekter og prosjekterende står for planlegging og prosjektering av bygninger og installasjoner. Siden mange prosjekterende ikke har innsikt i alle fagområder, benytter disse den kompetansen som finnes hos materialleverandørene. Ikke sjelden er for eksempel flisleverandører med i plan og prosjekteringsmøter, og bidrar med forslag til konstruksjonsløsninger og materialvalg.

Hva skjer dersom en materialleverandør har deltatt aktivt og det, som følge av at hans råd blir fulgt, oppstår en feil eller det avdekkes en mangel, med økonomiske konsekvenser for kunden ? Vil leverandøren være ansvarlig ovenfor prosjekterende?

Materialleverandørene er ansvarlig for rådene som gis. Hvilke regler som regulerer ansvaret er forskjellig avhengig om rådet er gitt som (del av) et oppdrag, eller om rådet er gitt uten godtgjørelse.

I førstnevnte tilfelle reguleres forholdet av *kontraktsretten*. Det vil her være spørsmål om mangelen eller feilen representerer et mislighold av avtalen. Dersom det foreligger et *vesentlig mislighold*, gir dette kunden rett til kreve erstatning for dokumenterte økonomiske tap.

I sistnevnte tilfelle reguleres forholdet av *erstatningsretten*. Leverandøren er da erstatningsansvarlig for den økonomiske skade rådet medfører dersom det er årsakssammenheng mellom råd og skade og skaden ikke er påregnelig.

I begge tilfeller, men spesielt det første, kan alternativet til erstatning være å utbedre skaden eller kreve omlevering.

Materialleverandører vil for det meste gi sin rådgivning uten godtgjørelse.

Notatet vil i det følgende ut fra praktiske eksempler skissere avtaleverket når det foreligger feil og mangler, og når det foreligger en relevant årsakssammenheng.

Råd om materialvalg

Leverandøren står ansvarlig for det produktet som leveres. En slik leveranse forutsetter avtale. Holder ikke produktet forventet kvalitet i forhold til avtale eller standarder, er en erstatningsansvarlig for de tap kunden har som følge av den manglende kvalitet.

Dersom kvalitetssvikten ikke skyldes leverandøren, men for eksempelvis utenforliggende forhold, er leverandøren ikke ansvarlig. Dersom produktet er en del av en bygningsdetalj eller konstruksjonsløsning, kan kvalitetsbristen skyldes deler av leveransen leverandøren ikke har levert. F.eks. kan ikke limleverandøren ha skylda hvis feilen er underlag med for stor bevegelse..

Råd om konstruksjonsløsninger og utførelsesdetaljer

Dersom leverandør deltar i rådgivning i form av oppbygning av konstruksjoner eller bygningstekniske detaljer, skal en være klar over at leverandøren blir en del av et ”prosjekteringsteam”. Det er da viktig at en har den nødvendige kompetansen, og vet tilstrekkelig om både påkjenninger og bruksbetingelser.

Situasjonen kan være som følger:

Leverandørene forespørres til å delta med råd om oppbygging og materialvalg i for eksempel et svømmebasseng. Leverandøren er aktiv og diskuterer og gir råd til prosjekterende. Det presenteres et løsningsforslag fra leverandører som er koblet mot valg av leverandørens produkter. Konstruksjonen bygges og det oppstår feil som et resultat av detaljer ikke var godt nok utredet og løst.

Prosjekterende (entreprenør eller tiltakshaver) er ansvarlig ovenfor kunden, men kan søke regress mot materialleverandøren dersom det er årsakssammenheng mellom vedkommendes råd og den skade som er oppstått.

Leverandøren må klargjøre sin rolle

En må gjerne bistå med sin kompetanse og erfaring i plan og prosjekteringsfasen, men det må gå klart frem at selv om detaljer og anbefalinger er ut fra skjønn, så er det prosjekterendes ansvar å ta endelige beslutning og eventuelt kontrollere/overprøve foreslåtte løsninger.

Det skal ikke være tvil om ansvarsforholdet dersom noe skulle gå galt. Skriftlige råd fra leverandøren bør ha en formulering som belyser dette. Domstolene kan imidlertid sette en slik ansvarspresisering (som i tilfeller oppfattes som en ansvarsfraskrivelse) til side dersom det vil være urimelig at vedkommende slipper ansvar. Dette kan være tilfelle når leverandøren satt inne med unike kunnskaper om materialene, og allikevel har ledet prosjekterende til en uheldig løsning.

Fra materialleverandør til totalleverandør

I dag er det under utarbeidelse et stort system hvor en kan søke om lokal eller sentral ansvarsrett som prosjekterende, -utførende, eller kontrollerende En kan også søke om ansvarsrett som samordner. Hvis en i sin bedrift har utstrakt grad av rådgivning i form av prosjektassistanse og - tilbud kan det være nyttig å vurdere sin rolle som rådgiver. Skal man ha ansvarsrett kreves bl.a. krav til relevant utdanning og praksis. Prosjektering av våtromsarbeider er f.eks., er eget ansvarsområde (PRO.260.1) i tiltaksklasse 1. Ønsker en å være spesialrådgiver for prosjekterende er dette den tradisjonelle rollen en som leverandør har. Ta alltid opp med den prosjekterende at rådene er basert på tilgjengelig kunnskap og erfaring, men at den utad ansvarlig prosjekterende har det formelle og avtalemessige ansvaret.

Økonomisk ansvar ved reklamasjoner

Hvilke ansvar har man som materialleverandør i en byggesak som har gått galt ?

Dette er et område som er gjenstand for tolkninger og hvor en blant annet kommer inn på produktets egnethet under de aktuelle forhold.

Det er eksempelvis levert en påstrykningsmembran i et garderobeanlegg. Leveransen består av membran og lim/ fugevarer for kr. 150.000. Det går galt og anlegget må repareres for i alt kr 400.000.

Fire scenarier:

i) *Kun materialer er levert.*

Produktet er av leverandøren markedsført som membran, men dette anlegget har en bruksbelastning utover " normalt" bruk. Produktet har en godkjenning fra Fagrådet for våtrom som spesifiserer bruksområdet for membranen og hvor der ikke står noe om offentlige garderobeanlegg.

I dette tilfellet har leverandøren ingen skyld og heller ingen erstatningsansvar. På produktbeskrivelsen framgår bruks- området. Det er valgt galt bruksområde for produktet .

ii) *Leverandøren var klar over bruksområdet , men leverte varer på bestilling.*

I dette tilfellet ble leverandøren bedt om å levere varer til garderobeanlegget. Produktet var valgt av prosjekterende eller entreprenør. Det var ikke bedt om råd til materialvalg, men leverandøren visste at bruksområdet lå i grenselandet for hva produktet opprinnelig var

produsert og markedsført for. Spørsmålet her blir om leverandøren har unnlatt å advare mot kjøp av produktet for dette bruksområdet.

Det er ikke helt klarlagt om skaden oppsto på grunn av at produktet ikke holdt mål eller det var andre årsaker f.eks. dårlige detaljløsninger eller mangelfull utførelse. Detaljløsninger var ikke presentert for leverandøren, heller var han ikke forespurt om alternative valg av materialer. Leverandøren har på sin produkt-veiledning informasjon om: *"Enhver som benytter produktet må på forhånd forsikre seg om at produktet er egnet for tilsiktet anvendelse. Brukeren selv står ansvarlig for feil som måtte oppstå"*.

Det er lite trolig at leverandøren kan lastes i dette tilfellet. Det er ikke dokumentert at det ene og alene var produktet som ikke holdt mål selv om det ikke var spesifisert anbefalt for bruksområdet.

iii) Leverandøren var klar over bruksområdet og anbefalte på forespørsel produktet sitt.

Leverandøren visste at bruksområdet lå i grenselandet for hva produktet opprinnelig var produsert og markedsført for. Han gjorde brukeren klar over dette, men advarte ikke mot bruk, heller ikke anbefalte alternative løsninger eller kontrollerte detaljløsninger og bruksbetingelser. Under forespørselen har han hatt mulighet til å anbefale alternativer, også å kontrollere bruksbetingelsene for produktet.

I dette tilfellet har leverandøren ikke overholdt sin "varslingsplikt" om at produktet ikke er velegnet for formålet.

Her kan bruker sannsynligvis kreve erstattet tap, da leverandøren burde visst at dette kunne gå galt. Beløpets størrelse vil være begrenset til maksimalt leveransens størrelse.

iv) Leverandøren var forespurt om råd vedrørende konstruksjonsoppbygging og materialvalg.

Leverandøren bisto med råd om detaljløsninger samt framhevet bruk av sitt membranprodukt. Det framkom ikke informasjon som tilsa at produktet kunne ha svakheter brukt under de rådende betingelsene.

Her har leverandøren vært aktiv i påvirkning av løsning. I form av sin rådgiverrolle (uformell sådan) har leverandøren bidratt til valgt en løsning som ikke holdt mål. Manglende kunnskap og kompetanse hos leverandøren både til bruksbetingelser og tålegrenser for egne produkter har resultert i skade med kostnader langt utover det beløp som det er levert varer for.

Skadeårsaken vil her være utslagsgivende for hvordan erstatningsansvaret plasseres. Hvis det ene og alene er produktet som er for dårlig, har leverandøren hele ansvaret. Enten prosjekterende eller entreprenør vil her måtte stå for kostnadene for utbedringen, men har mulighet å søke regress hos leverandøren.

Sluttkommentar:

Disse eksemplene illustrerer viktigheten av:

- Ha klar informasjon om bruksområde og evt. bruksbegrensninger på emballasje og bruksveiledninger.

- Kjenn produktets egenskaper og ikke tøy bruksgrensen unødige.
- Det er viktig å gi råd og veiledning , men man skal ikke fungere som ansvarlig prosjekterende med mindre dette er klart definert og avtalesfestet.